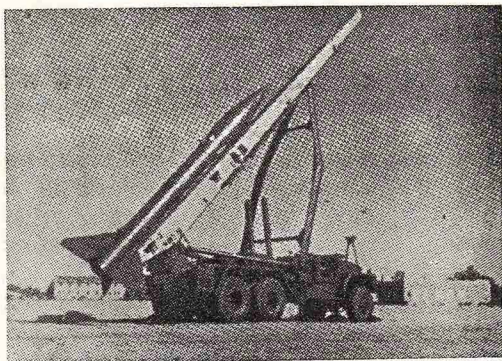

SAD I ZEMLJE AMERIČKOG KONTINENTA

AMERIČKI RAKETNI PROJEKTIL

U kopnenoj vojsci SAD počinje raketni projektil *Honest John* (u prevodu znači »poštteni Jovan«), koji je izgradila tvornica *Douglas Aircraft Co*, da zamenjuje konvencionalnu artiljeriju srednjeg kalibra. Posle intenzivne obuke i bojnih gađanja na opitnim poligonima u Americi, baterije sa ovim projektilima dodeljene su i oružanim snagama u Evropi.

Sl. 1 — Raketni projektil na svom postolju za izbacivanje. Oruđe ima težinu oko 3 tone, dužinu oko 6,5 m i prečnik oko 75 sm

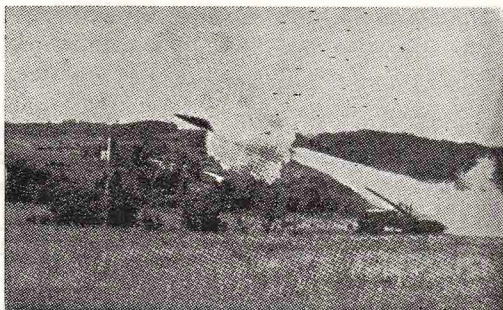
prilikom transportovanja, a definitivno sklapanje oruđa vrši se na vatrenom položaju.

U toku transporta, i pre no što baterija stupi u dejstvo, punjenje i upaljač *Honest John*-a održavaju se u zagrejanom stanju pomoću jedne električne obloge koja pokriva ceo projektil od vrha do repa.

(*US Naval Institute Proceedings*, april 1956)

Glavna karakteristika *Honest John*-a je u tome što se upravljanje projektila na cilj vrši pomoću elevacije i položaja azimuta same sprave za izbacivanje, a ne dirigovanjem posle njegovog izbacivanja. Da bi se poboljšala tačnost gađanja i stabilizacija projektila u toku leta, na njemu su, neposredno iza upaljača, montirane male rakete u vidu boca.

Izbacivač projektila sastoji se iz samohodnog uređaja koji transportuje, podiže i izbacuje ovo oruđe. Tvrdi se da je pokretljiviji od konvencionalne artiljerije. Stabilizatori raketnog projektila se skidaju

Sl. 2 — Projektil napušta uređaj za izbacivanje kroz oblak belog dima

NOVA AMERIČKA RADIO-OPREMA

Ministarstvo kopnene vojske SAD uvelo je nov tip radio predajno-prijemne stanice velikog dometa (oko 3.000 km) koja se može smestiti na džipove, tenkove i kamione i koja može stupiti u dejstvo čim se sa svojim vozilom spusti iz vazduha.

Ona je oko 4 puta snažnija od ranijih radiostanica tako da može emitovati i primati signale mnogo jasnije. Izvanredno širok raspon frekvencija ovog novog aparata pruža pešadiji, artiljeriji i oklopnim delovima bolje mogućnosti za međusobne razgovore u borbenoj zoni. Pomoću ove radiostanice depeše se mogu slati preko visokih planina i drugih barijera bez relejnih radiostanica. Jedna vazdušnodesantna grupa, spuštena padobranima nekoliko stotina kilometara iza neprijateljskih linija, može se takoreći istog trenutka javiti svom pretpostavljenom štabu, a trupe koje se nalaze u odvojenim dolinama (u Koreji je divizija često imala dubinu od 60—80 km) mogu svakog trenutka uhvatiti međusobnu vezu.

Nova radiostanica može u isto vreme da šalje i prima radiofonske ili teleprinterske depeše. Sa nekoliko dodatih delova, u ovaj se aparat može uključiti teleprinter brzine 160 reči u minutu, a ako je potrebno, transmitter se može kontrolisati sa daljine od 25 m.

Stanica je laka za rukovanje jer se i početnik može za 10 minuta obučiti da njome rukuje. Dovoljno je da radista od sedam njenih kanala uključi onaj koji želi, da pritisne dugme na svom mikrofону i govori. Oslobođanjem mikrofonskog dugmeta, prijemnik se automatski uključuje. Za svaki drugi kanal radista okreće brojčanik do broja koji treba dovesti na određeno mesto na nepokretnoj ploči.

Održavanje stanice u ispravnom stanju na terenu takođe je olakšano, jer se oštećeni delovi mogu spretno zameniti rezervnim.

Radiostanica se stavlja u pogon pomoću normalne baterije na njenom vozilu i specijalnog generatora; lako se smešta u rezervni prostor na izviđačkim kolima, tenkovima i džipovima. Radi na temperaturama od minus 25°C do plus 60°C.

(*Armor*, mart-april 1956)

AMERIČKI MINIJATURNI AMPLIFIKATOR

Služba vezë Armije SAD objavila je da je usavršavanjem minijaturne ali snažne sprave (amplifikatora), koja se umeće na svakih 10 km telefonske linije, omogućeno borcu da govori na otstojanju od preko 45 km. Ovo najnovije pomoćno borbeno sredstvo radi automatski za celo vreme dejstva linije. Desetak njegovih sastavnih delova, među kojima i tranzistor koji predstavlja ključni deo sprave, hermetički je zatvoreno u kutiju od plastičnog materijala, te je tako zaštićeno od vlage i prašine. Sa kutijom i baterijom sprava teži oko 1.500 gr. U borbenoj zoni amplifikator i baterije smešteni su u platnenu torbu.

Služba veze će izvršiti još neke dopunske opite pre no što sprava bude dodeljena trupi.

(*Military Review*, mart 1956)

ZEMLJE BRITANSKE ZAJEDNICE NARODA

KRATKE VESTI IZ VELIKE BRITANIJE

PROGRAM PROIZVODNJE DIRIGOVANIH PROJEKTILA

Ovaj program u prvom redu predviđa proučavanje dirigovanih projektila za odbranu: *vazduh-vazduh* i *zemlja-vazduh*. Projektili *zemlja-zemlja* (*Corporal*) isporučiće SAD. Britanija će takođe saradivati sa SAD u proučavanju *balističkih projektila*. Prema podacima Ministarstva za snabdevanje, u projektu je uspostavljanje potpuno automatskog sistema vazdušne odbrane, koje obuhvata radarsku mrežu za davanje uzbune sa velikih otstojanja (već je u radu) i povezivanje ove mreže sa radarima za taktičko osmatranje. Ovaj sistem je u direktnoj vezi sa radarskim stanicama za reperisanje i oruđima *zemlja-vazduh* koja mu pripadaju.

ELEKTRONSKI SPECIJALISTI U AVIONSKIM POSADAMA

Letačke posade britanskog vazduhoplovstva dobile su specijaliste za elektronske uređaje, koji će se starati o pravilnom funkcionisanju onih radio i elektronskih uređaja koji ne spadaju u kompetenciju pilota ili navigatora i o interpretaciji dobijenih obaveštenja. Oni će voditi računa o dobijanju potrebnog elektriciteta kod raznih sprava na avionu i u slučaju potrebe uklanjaće sve eventualne nedostatke koji bi se pojavili u toku leta. Najzad, ovi specijalisti imaju zadatak i da upućuju ekipe za vezu u probleme vazdušnih signala koji se tiču materijala za koji su zainteresovane, kao i da koordiniraju njihov rad u toku leta.

(*Interavia*, april 1956)

BRITANSKI VAZDUHOPLOVNI MEDICINSKI CENTAR

Prvi vazduhoplovni medicinski centar za sve komande britanskog ratnog vazduhoplovstva obrazovao je u Nemačkoj, u Vildenratu, kurseve na kojima će se letačke posade i drugo izabrano osoblje Drugog taktičkog vazduhoplovstva vežbati za let na velikoj visini i vršiti naučna ispitivanja. Opiti se vrše pomoću jedne komore za smanjivanje pritiska, koja omogućava da se posada (na zemlji) navikava na letenje na velikim visinama i na postupke za održavanje bezbednosti leta. Počev od 9 aprila, po 10 oficira i podoficira pohađa četvorodnevne kurseve svake nedelje.

Centar je obrazovan prema planovima i nacrtima medicinskih stručnjaka Britanskog ratnog vazduhoplovstva. Njime rukovodi jedan »leteći lekar« koji je bio pilot na bombarderima za vreme Drugog svetskog rata. Uređaj se sastoji iz komore za dekomprimiranje, sastavljene iz dva dela, sa sedištima za 16 osoba, u kojima se imitira letenje na velikim visinama i spuštanje. Veća kabina služi za davanje normalnih instrukcija letačkom osoblju za postizavanje bezbednog letenja na visini od 18.000 m, a manja kabina komore — za proučavanje naglog dekomprimiranja i za rešavanje specijalnih problema na velikim visinama. Ova se kabina, koja je dimnjakom povezana sa vakuumskim rezervoarom, može potpuno hermetički zatvoriti i odvojiti od susedne kabine (pomoću 2-je hermetički zatvorenih vrata). Naglo smanjenje pritiska postiže se iz same komore ručnim otvaranjem jednog ventila. Komora je snabdevena avionskim sedištima, aparatima za kiseonik (koji se mogu regulisati) i aparatima za unutrašnje veze.

Lekar može sa centralnog kontrolnog stola istovremeno da vrši nadzor nad obema komorama, posmatrajući zbivanja u njima kroz jake prozore od plastične materije. Komora za dekomprimiranje vazduha (kojom upravlja jedan lekar vazduhoplovstva) ima veliki broj sprava sigurnosti koje dozvoljavaju potpuno bezbedno upravljanje komorom. U neposrednoj blizini komore sagrađene su prostorije sa tuševima da posade za vreme obuke ne bi nazeble usled promene vazdušnog pritiska i temperature tela.

Centar će se upotrebiti za naučna ispitivanja i za to da se lekari vazduhoplovstva upoznaju sa uslovima pod kojima vazduhoplovno osoblje leti na velikim visinama.

Centar ima dve laboratorije za fiziološko naučno ispitivanje i specijalnu ambulantu za pregled i lečenje letačkog osoblja posle zapaljenja uva i sinusa. U Centru će se takođe isprobati odeća i oprema avijatičara Drugog taktičkog vazduhoplovstva.

(*Britanska informativna služba*, po podacima iz *Air Ministry News Letter*, april 1956)

FRANCUSKA I ZEMLJE BENELUKSA

GENERALNI INSPEKTOR FRANCUSKE KOPNENE VOJSKE

U Francuskoj je ponovo uveden položaj *generalnog inspektora kopnene vojske*. U Dekretu od 1 marta 1956, koji je objavljen u francuskom Službenom

listu, između ostalog, kaže se da je generalni inspektor stalni tehnički savetnik Državnog sekretara oružanih snaga za KoV, za sve ono što se odnosi na pripremu trupa i službi za rat, da su mu potčinjene sve inspekcije kopnenih snaga koje stoje pod Državnim sekretarijatom oružanih snaga za KoV i da poseduje stalno i generalno pravo inspekcije u odnosu na sve rodove i službe KoV, kako u metropoli, tako i u ostalim prekomorskim područjima. U odnosu na ostale organe koji stoje pod Državnim sekretarijatom, uključujući tu i Generalštab KoV i Centralnu upravu, on vrši dužnosti koje mu poverava Državni sekretar za KoV. On se obavezno konsultuje u pogledu opštih studija koje vrši Generalštab i o svima personalnim pitanjima oficira generalskog čina. On može činiti sve predloge koji se tiču generala, njihovih komandnih i drugih postavljena.

(*Revue de défense nationale*, maj 1956)

BELGIŠKA PEŠADISKA DIVIZIJA

Smatra se da od 17.000 ljudi belgiške *pešadijske divizije* mogu samo 10.000 »neposredno ili posredno da učestvuju u borbenim dejstvima«. Ona ima *štabnu četu*, četu za vezu, inženjerski bataljon i *divizijski izviđački eskadron*, sastavljen pretežno od delova »lake konjice«¹⁾. Ovaj eskadron pretstavlja elemenat izviđanja, manevra i osvajanja zemljišta. On ima 165 ljudi i deli se na 3 jednaka voda, veoma elastičnog sastava.

Izviđački vod može da istakne 2 patrole izviđača (svaka na 2 džipa sa 1 PA mitraljezom i radiostanicom) i da ih podržava svojim odeljenjem od 2 laka tenka (sa po 1 topom 75 mm, 1 PA mitraljezom i radiostanicom), svojim odeljenjem oklopne pešadije (na 2 polu-guseničara sa po 1 PA mitraljezom i radiostanicom) i svojim odeljenjem bacača (1 oruđe od 81 mm i 2 džipa).

Ulogu »teške konjice«, odnosno ulogu rezerve u rukama komandanta divizije, vrši *bataljon tenkova* od 3 čete sa po 22 tenka *Patton* (sa topom 90 mm) podeljenih na 4 voda. Mogu postojati još i 2 tenka sa haubicom od 105 mm.

Umesto ranijih pukova divizija ima 3 *pešadijske brigade* sa po 3 bataljona od po 800 ljudi, tako da svaka brigada ima 3.300 ljudi, od kojih oko 900 specijalista, i to: 1 vod službe bezbednosti za odbranu štaba divizije; 1 izviđački vod; 1 tenkovsku četu (kao manevarska i udarna rezerva — istog sastava kao i čete tenkovskog bataljona); 1 četu teških bacača 105 mm; 1 vod za postavljanje PT mina; 1 sanitetsku četu i ostale delove pomoćnih službi.

Karakteristično je da pomoćne jedinice i sredstva apsorbuju više od polovine efektivna brigade: strelaca nema više od 23%, dok oruđa za podršku obuhvataju 28% ljudstva.

Zadaci *savremene pešadije* zahtevaju elastičnu organizaciju delova u prednjim linijama, tj. formacije relativno male brojne jačine, ali dobro učvršćene i sa opremom i naoružanjem koji se mogu lako nositi. Svaka jedinica belgiške pešadijske divizije (bataljon, četa i vod) sastoji se iz 3 *jednaka dela*, koji se mogu angažovati u prvoj liniji ili se zadržati u rezervi, u rukama starešine, koji može intervenisati još i svojim četvrtim elementom — *vatrenom podrškom*.

Bataljon ima 3 streljačke čete i 1 četu teških oruđa. Za vezu raspolaze sa 65 radiostanica raznih tipova, a za transport sa 59 motornih vozila i 13 motocikla.

Streljačka četa ima 192 čoveka (od kojih 45% strelaca), podeljenih u 3 streljačka voda, i vod za podršku.

Streljački vod, koji ima 41 čoveka (od kojih 1 oficira i 6 podoficira), deli se na 3 odeljenja od po 9 strelaca i 1 odeljenje za podršku. Naoružan je sa 22 automatske puške (od kojih 3 sa snajperskopom), 13 automata, 4 puškomitraljeza, 4 bacača 54 mm, 3 PT tromblonske puške, jednim PT raketnim oruđem i 4 pištolja.

¹⁾ Kao u većini zapadnih armija, ovo je »konjica« samo po nazivu, sastavljena iz moto-mehanizovanih delova.

Vod za podršku ima odeljenje od 3 bacača 54 mm i 6 PT raketnih bacača.

Četa teških oruđa ima 3 voda: 8 mitraljeza (4 laka), 8 bacača (4 bacača 54 mm i 4 bacača 87 mm), 4 bestrajna PT topa 57 mm, 6 raketnih PT bacača i nekoliko tromblonskih pušaka.

Divizijska artiljerija ima »bataljone« od po 3 baterije po 6 oruđa. Sa 230 oficira i 3.400 podoficira i vojnika ona pretstavlja 21,8% ukupnih efektivna divizije. Ona ima: 1 bataljon haubica 105 mm, 2 bataljona topova 105 mm, 1 bataljon haubica 155 mm i 1 bataljon lakih PA oruđa (topovi 40 mm i četvorocevni mitraljezi) — ukupno 72 oruđa.

Divizijske službe obezbeđuju transport, snabdevanje, evakuaciju, popunu i distribuciju hrane, oružja, municije i materijala svih vrsta. Za to služe: četa za snabdevanje, sastavljena od više vodova, četa ATS sa 2 voda za održavanje materijala i 1 vodom za popunu, sanitetski bataljon, koji se može podeliti brigadama, četa vojne policije, sudski vod i vojni sud i dopunski bataljon.

Smatra se da razvoj ove divizije, kao što je to slučaj i u drugim zemljama NATO-a, još nije završen, i da kopnene formacije, čak i u »atomska doba«, za zaustavljanje napredovanja eventualnog protivnika nisu izgubile svoju važnost.

(*Revue militaire suisse*, april 1956)

ITALIJA

Povodom članka: MIŠLJENJE ITALIJANSKOG GENERALA O OBUCI PEŠAKA¹⁾

Povodom članka italijanskog generala Atilija Bruna o obuci pešadije, objavljenog u časopisu *Rivista militare* za februar 1956, pojavila se interesantna diskusija među nekim nižim i višim rukovodiocima italijanske vojske. Najinteresantnije su primedbe i predlozi generala Marija Torsijela, u odzivu pod naslovom *Problemi pešadije*.²⁾ Pisac ovog odziva ističe da je tema značajna i da se o njoj raspravlja u svim velikim armijama — u cilju iznalaženja najpogodnijih metoda za borbu u ratu. Međutim, svim njegovim novinama treba prilaziti oprezno i sistematski kako bi se izbegle neizbežne duge krize ne samo u pogledu organizacije vojske i njenog naoružanja, već i obuke jedinica, koja se ne može menjati lako i brzo. Neki pisci, prosto po zdravoj logici, zastupaju brze, radikalne i smele promene, pozivajući »na opštu uzbunu«, ne utvrđivši prethodno i dovoljno u čemu se sastoje sadašnji nedostaci, kao i šta ne treba menjati, a šta dodati. Jer, treba imati uvek na umu da uvođenje novog oružja ne znači da se dosadašnje konvencionalno oružje mora isključiti. U spletu svih tih raznih mišljenja, pojavljuje se i problem težine (opterećenja) koju uglavnom čine količina i vrsta borbenih sredstava pridatih pešadiji. Međutim, niko se mnogo ne brine o tome koliki bi bio doprinos moći pešadije kod tih vrsta i količina borbenih sredstava. Prema tome, kada se daju novi predlozi koji izazivaju korenite promene, treba paziti da se prethodno odrede koji su zadaci izvesne organske jedinice i sa kojim ih sredstvima ona može ostvariti u borbi — u napadu ili odbrani. Osnovni element za određivanje moći neke jedinice, u granicama njenog dejstva, jesu prepreke i teškoće koje ona treba da savlada. Nema sumnje da savremena pešadija, s obzirom na ciljeve koje teži da postigne i osobine zemljišta na kome dejstvuje, mora težiti da ima sopstveno oružje sa položenim i ubacnim putanjama. Ona mora imati protivtenkovska i protivavionska borbeno sredstva, kao i pogodna sredstva za odbranu i dejstvo u neposrednim međuprostorima (ovo poslednje naročito zbog današnje težnje rasturanja i rastresitosti u svim vidovima borbe). Pored toga, današnji razvoj tehnike, a naročito njegova perspektiva, zahteva dublji borbeni poredak,

¹⁾ *Vojno delo* br. 4/5 — 1956.

²⁾ Gen. Mario Torsiello, *Problemi della fanteria*, *Rivista Militare*, april 1956.

zbog čega i borbena sredstva moraju biti raspoređena po dubini — prema svojoj daljini dometa. Najzad, kao što to ističe i general Bruno, potrebno je da pešadija raspolaže odgovarajućom motorizacijom, kako bi mogla brže da savlada baš te uvećane prostore. No, ona ne mora zbog toga biti 100% motorizovana, ali treba u svom sastavu da ima sredstva za brzo manevrovanje. Potpunom motorizacijom pešadije učinio bi se, istina, brzi korak unapred, ali to nije neophodno, a nije ni korisno. Treba, međutim, motorizovati prateća oruđa određena za borbu u neposrednim međuprostorima, na teže prolaznom zemljištu, kao i u zonama izloženim jakoj neprijateljskoj vatri. Pisac se ne slaže sa predlogom generala Bruna da se mehanizacija ograniči samo na one pešadiske jedinice koje su određene za dejstvo u sastavu oklopnih jedinica, jer je teško unapred utvrditi, a naročito u mirno doba, koje će jedinice doći za to u obzir. Isto tako bi za sadejstvo sa oklopnim jedinicama trebalo osposobiti sve pešadiske bataljone, a ne samo one koji se nalaze u njihovom formacijskom sastavu. Bilo bi opasno svesti naoružanje pešadije na *laku borbena sredstva*, uzimajući tu za razlog opasnost od atomskog rata. Naprotiv, baš zato što atomski rat izaziva brže pokrete, to i dovodi do potpuno suprotnih zahteva, to jest da se moć onih pešadiskih jedinica koje imaju zadatak da dejstvuju u tim brzim situacijama ne sme slabiti. Ovdje se ne radi o stvaranju lakše pešadije već o njenom doterivanju i usavršavanju. Da bi se pešadija prilagodila atomskom ratu, ona u svom sastavu treba da ima tenkove i artiljeriju. Pisac je oduvek bio naklonjen povećanju moći pešadije, ali u tačno određenim granicama; ne slaže se, međutim, sa predlogom generala Bruna da oklopna kola mogu zameniti sva oruđa pratećih četa i bataljona. Isto tako ne slaže se ni sa majorom Encom Korselijem koji je u svom predlogu po ovom pitanju postavio vrlo jasno takve zahteve koje tenk ne može da ostvari. Istina je da i u nekim drugim vojskama pešadiski pukovi imaju u svom sastavu po jednu tenkovsku četu, sa čime se i pisac slaže, ali ih treba upotrebiti u tačno utvrđenim granicama i određenim uslovima. Na osnovu svega ovoga postavlja se pitanje da li treba predvideti neku korenitu reorganizaciju pešadije ili, ako zasad to nije izvodljivo i preporučljivo, predvideti formaciju taktičkih jedinica sastavljenih od pešadije, tenkova i artiljerije, ostavljajući njihove organske sastave nepromenjene. Po mišljenju pisca, u sadašnjoj je situaciji najbitnije odrediti čime treba intervenisati zbog pojave atomske opasnosti. To treba postaviti ispred problema obuke. Takvo postavljanje problema u celini pokazalo bi da je nepotrebno vršiti neke revolucionarne promene i iz osnova menjati organizacijsku strukturu i borbena sredstva; razboritije i prihvatljivije je da se sačuva karakteristična fizionomija bataljona, a pre donošenja svake odluke treba pažljivo proučiti i utvrditi koja su oruđa još sposobna a koja zastarela. Sve to treba proučavati godinama, imajući na umu troškove u milijardama, pa tek onda utvrditi koje oruđe ostaje aktuelno sa stanovišta savremenog rata.

Drugi odziv na istu temu dao je kapetan Bernardino Lombardini. On se osvrnuo uglavnom na onaj deo članka generala Bruna u kome se iznose nedostaci kod nastave gađanja u obuci regruta po pukovskim centrima. Pisac smatra da se ovi nedostaci slabih strelaca mogu donekle otkloniti ako se primeni isti sistem obuke kod regruta kao što ih general Bruno navodi pri obuci pešadiskih oficira. Osim toga, on smatra da je jedan od glavnih razloga slabosti u nastavi gađanja nedovoljno poznavanje i rukovanje novim američkim puškama *Garand* u naoružanju italijanske vojske. Te puške imaju različite tehničke i balističke osobine od dosadašnjih pušaka *Enfield* i starih italijanskih pušaka *M 91*. U nastavi gađanja sa ovim novim puškama, pored ostalog, treba obratiti veću pažnju nišanskim spravama, jer to u znatnoj meri utiče na tačnost gađanja, pa prema tome i na ishod obuke.

P. B.

ITALIJANSKI AERODROM PRATIKA DI MARE

Glavna poletno-sletna staza i izvesni uređaji najvećeg italijanskog vojnog aerodroma (Pratika di Mare) u Srednjoj Italiji, koji je izgrađen u okviru pro-

grama NATO-a za infrastrukturu, sada su u upotrebi. Sa aerodroma Kapodikino, kod Napulja, prva je prebačena na ovaj novi aerodrom (južno od Rima) 4 vazduhoplovna brigada, čiji će avioni *Vampire* biti zamenjeni avionima *North American 7-86 E*. Aerodrom Kapodikino sada koristi civilno vazduhoplovstvo, kao i avioni koji održavaju vezu sa komandom oružanih snaga sektora Južne Evrope.

Pratika di Mare raspolaže takođe i jednim centrom za vojna naučna istraživanja, koji treba delimično da zameni onaj koji je postojao pre rata kod Gvidonije. *Sagittario II* je prvi prototip koji je još u aprilu trebalo da bude predat centru.

(*Interavia*, april 1956)

ŠVAJCARSKA

ISKUSTVA SA TAKTIČKIH VEŽBI POLAZNIKA ABH KURSEVA U ŠVAJCARSKOJ ARMIJI

Da bi ABH oficiri u štabovima švajcarskih armiskih korpusa, divizija i pukova mogli da pružaju svojim komandantima stručno mišljenje u pogledu primene i dejstava ABH oružja, u Švajcarskoj su još 1955 godine na ABH kursovima izvedene izvesne vežbe u okviru zadatka jednog armiskog korpusa. U vežbama su učestvovali delovi štaba korpusa i tri diviziska štaba, a celom vežbom rukovodili su ABH oficiri koji su ujedno držali u svojim rukama i sve komandne dužnosti.

U toku vežbe došlo je do vazdušnog desanta i tenkovskog prodora neprijatelja, s tim što je na područje korpusa bačeno 7 atomskih bombi raznih kalibara, koje su eksplodirale u vazduhu i na zemlji (»B« i »H« oružja nisu bila primenjena). Vizuelan prikaz atomske eksplozije dat je pomoću fotomontaže. Pre primene atomske bombe, ABH oficiri korpusa i divizije imali su zadatak da ocene opasnosti na teritoriji korpusa, odnosno divizije; da predvide mere za zaštitu i održanje trupa, za izvršenje detekcije i laboratoriskih ispitivanja, za transport u oba pravca (dotur i evakuacija) i za dekontaminaciju i evakuaciju.

Posle primene »A« bombe ABH oficiri su morali odmah da dadu približnu ocenu štete i stručni savet komandantu — u vezi mera koje treba preduzeti; da odmah upotrebe detektorske jedinice i »A« laboratorije i provere dobivene vesti i obaveštenja; da sastave plan koji sadrži primarno nastale gubitke u ljudstvu i materijalu, kao i prognozu naknadnih oštećenja pod dejstvom primarnog i naknadnog zračenja; da odgovore na pitanje da li se trupe smeju zadržavati na izvesnim prostorijama i kojim pravcima se mogu kretati s obzirom na čas i trajanje toga zadržavanja; i da sprovedu mere dekontaminacije i evakuacije.

Negativna strana te vežbe sastojala se u tome što su sve dužnosti vršili ABH oficiri koji poseduju isuviše malo taktičko znanje za vođenje borbenih dejstava u okviru divizije i korpusa. Zbog toga se smatra da u takvim vežbama treba da sudeluju trupni komandanti ili štabni oficiri, da bi ABH oficiri dobijali od komandanta daleko stvarnije zadatke i da bi i sami trupni komandanti imali koristi, pošto bi videli šta od svog ABH oficira mogu da očekuju. Pored toga, umesto da ta vežba posluži za usavršavanje korpusnih i diviziskih ABH oficira, na njoj je učestvovao najveći broj pukovskih ABH oficira koji su bili pridodati kao pomoćnici korpusnom i diviziskom ABH oficiru, iako korpusni i diviziski ABH oficiri po formaciji nemaju nikakvog pomoćnika, te je došlo do situacije koja u praksi ne postoji.

Nedostatak vežbe ogledao se i u tome što pukovski štabovi nisu sudelovali u vežbi, tako da rad pukovskih ABH oficira uopšte nije bio prikazan, kao ni oficira u bataljonima i četama zaduženih po ABH službi.

Izvesne teškoće javile su se i pri oceni dejstava »A« bombe. Posle eksplozije atomske bombe komandant će od svog ABH oficira zahtevati da mu prikaže dejstva

te eksplozije, i da mu dá grube podatke, naročito onda kada je sigurno ili se sumnja da je ona dejstvovala na teritoriji dotične jedinice.

Procena štete i dejstava može se učiniti samo ako se, osim poznavanja stanja i dislokacije jedinice, imaju i podaci o kalibru, visini eksplozije i nultoj tački »A« bombe. Iako između dejstva i visine eksplozije postoji međusobna zavisnost, ipak se ne zna tačno, ili bar nije objavljeno, na koji način oblik i boje pečurkastog oblaka zavise od visine eksplozije. Katkada će biti moguće da se iz određenih *zasenjenih područja* pod dejstvom toplotnih zrakova izračuna visina eksplozije, ali to, svakako, neće biti uvek slučaj.

Brzo određivanje nulte tačke takođe pretstavlja teškoću. Ona se teoriski može približno izračunati iz podataka: mesta posmatrača, azimuta posmatranja i vremena između bleska i zvuka eksplozije. Međutim, taj proračun je veoma problematičan, jer merenje vremena pada u onaj čas kada se osmatrač bavi svojom vlastitom zaštitom, a, pored toga, i veoma male netačnosti u merenju daju velike greške u određivanju nulte tačke.

Nulta tačka može se dobiti i presekom pravaca osmatranja sa dva ili više mesta. Tačnost ovakvog grafičkog izračunavanja zavisi od međusobnog položaja osmatračkih mesta i njihovog odnosa prema nultoj tački — ukoliko je manji ugao između pravaca osmatranja utoliko je manja tačnost i obratno. Pri tome je potrebno da razni osmatrači osmatraju isti pečurkasti oblik, što ne mora biti — ako se unutar kratkog vremenskog intervala desi nekoliko eksplozija »A« bombe. Osim toga, teškoće se javljaju i zbog prikupljanja datih podataka na jednom mestu, pošto nije sigurno da će ABH oficiri raspolagati sopstvenim sredstvima veza.

Iz svega toga proizilazi da će ABH oficiri, kratko vreme iza eksplozije, morati da daju svom komandantu dosta nepouzdana podatke o šteti, jer neće raspolagati mnogo boljim podacima od svoga komandanta. Pri tome ni *ABH potsetnik* neće biti od koristi, jer je za njegovu primenu potrebno da se prilično tačno odredi nulta tačka, visina eksplozije i kalibar »A« bombe.

Pošto se ABH služba posle upotrebe »A«, pa i »H« oružja, oslanja na službu obaveštavanja, smatra se da bi ABH oficiri i u tom pogledu trebalo da dobiju izvesno obrazovanje.

Ova vežba je ponovo pokazala da ne postoji zadovoljavajuća imitacija »A« bombe. Sadašnje prikazivanje ove bombe daje trupama sasvim krivu sliku o njenom obimu dejstva i dovodi do njenog potcenjivanja. Imitacije na bazi eksploziva, da bi dale bar približnu sliku eksplozije, zahtevaju nenaseljeni predeo od nekoliko stotina metara prečnika od nulte tačke, što je u Švajcarskoj dosta teško naći. Iz tih razloga fotomontaže, koje su upotrebljene 1955, pretstavljaju zanimljiv pokušaj za rešenje toga problema i izgleda da će one naći svoju upotrebu u taktičkim vežbama.

Mr. ph. Z. B.

(Protar, švajcarski časopis za rezervne oficire, br. 1/2, 1956)

DALEKI ISTOK

PROIZVODNJA DIRIGOVANIH PROJEKTILA U JAPANU

Japansko Ministarstvo odbrane, u okviru svog trogodišnjeg programa, predviđa proizvodnju dirigovanih projektila boljih od američkih *Nike* i švajcarske rakete *Oerlikon*. Ovaj program uglavnom predviđa: elementarne studije o dirigovanim projektilima, iskustva sa raketom *Oerlikon* i konstrukciju projektila japanske koncepcije, koji treba da dostignu domet od oko 60 km i plafon od 20.000 m.

(Interavia, apr. 1956)